

Tárgytematika / Course Description**Életutak és családtörténetek**

AKNB_SSTM109

Tárgyfelelős neve /**Teacher's name:** dr. Nárai Márta**Félév / Semester:** 2022/23/1**Beszámolási forma /****Assesment:** Folyamatos számonkérés**Tárgy heti óraszám /****Teaching hours(week):** 2/0/0**Tárgy féléves óraszám /****Teaching hours(sem.):** 0/0/0**OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE**

A tárgy célja, hogy felkészítse a diákokat arra, hogy képesek legyenek felismerni az egyedi problémák társadalmi beágyazottságát. A hallgatók konkrét élettörténeteket és családtörténeteket ismernek meg (szakirodalmakból, illetve saját interjúzás során), melynek során cél, hogy felfigyeljenek a családi közösségek társadalmi változások idején megfigyelhető alkalmazkodási mechanizmusaira, a túlélési stratégiákra, és legfőképpen arra, hogy az egyes egyéni életutakban milyen családi hagyományokat, mintákat vagy azoktól különböző életstratégiákat lehet felfedezni. A tárgy lehetőséget kínál arra, hogy az egyéni és családtörténetek feldolgozásával mélyítsék el társadalomtörténeti és családszociológiai ismereteiket, képesek legyenek analizálni a különböző korok politikai, gazdasági, társadalmi hatásait az egyes családtörténetekben, különös tekintettel a rendszerváltozásra és napjaink változásaira.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A kurzus során a diákok felelevenítik a családdal kapcsolatos fogalmi kereteket, illetve az interjútechnikák alkalmazását, valamint az interjú során feltárandó szociológiai, társadalomtörténeti és szociális problémákat. Megismernek konkrét életutakat, családtörténeteket, illetve interjúvázlat alapján elkészítenek legalább kettő-három életinterjút ugyanazon családon belül (e félévben, tekintettel a koronavírus okozta rendkívüli helyzetre, az interjúkat saját nagyszüleikkel, idősebb és fiatalabb rokonaikkal is elkészíthetik) különböző generációba tartozó egyénekkal, továbbá adott esetben a félév során aktuálisan egyeztetett további életútinterjúkat. Az elkészült interjúkat a szemináriumi csoportban megvitatják és ezzel arra is felkészülnek, hogy az egyéni és családtörténeteket a maguk társadalmi beágyazottságában ismerjék meg és képesek legyenek felismeréseiket családbemutató írásokban megfelelő szakmai színvonalon rögzíteni is.

Amennyiben erre lehetőség adódik, a kurzus becsatlakozik konkrét kutatási projekt megvalósításába.

A félév programja:

- 1) A félévi program áttekintése, követelmények egyeztetése.
- 2) Családdal kapcsolatos alapfogalmak, megközelítések, az egyének életútjának, életesélyeinek család általi meghatározottsága
- 3) Családi életciklusok; életesemények
- 4) Társadalmi-gazdasági-politikai változások, történelmi események hatásának átgondolása, szociális problémák beazonosítása;
- 5) Kész családtörténeti interjúk és életútinterjúk feldolgozása, elemzése: szerkezet, kérdéscsoportok, problémák beazonosítása;társadalmi beágyazottság
- 6) Az interjúzás, mint kvalitatív kutatási módszer. Interjútipusok, különös tekintettel az életútinterjúra; az interjúzás szabályai, etikai követelményei
- 7) Felkészülés az interjúkészítésre:helyzetgyakorlatok
- 8) Felkészülés az interjúkészítésre: interjú alanyok kiválasztása, interjú-vázlat elkészítése, kérdések sorrendjének kialakítása
- 9) Felkészülés az interjúkra: az interjú menete, megfelelő körülmények biztosítása, kérdezői hibák kiküszöbölésének lehetőségei
- 10) Az interjúdokumentáció és a prezentáció elemei, formai és tartalmi követelmények
- 11) Egyéni beszámolók (prezentációk), az interjúk és a tapasztalatok közös megvitatása
- 12) Tanulságok, tapasztalatok összefoglalása, a félév értékelése

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Folyamatos értékelésű tárgy. Az értékelés 1–5-ig terjedő érdemjegy formájában történik az órai részvétel és munka, valamint a házi dolgozat és a tartalom-elemzés prezentáció alapján.

Követelmények:

- Aktív részvétel az órák keretében zajló kiscsoportos munkákban
- A félév második felében mélyinterjúk technikával legalább két interjú elkészítése ugyanazon családon belül – mely tekintettel a járványhelyzetre lehet saját, illetve rokon családjuk – különböző generációba tartozó egyénekkel, továbbá adott esetben a félév során aktuálisan egyeztetett további életútinterjúk elkészítésének elvárására is sor kerülhet kutatási projekttől

függően. Az interjúk elkészítésének határideje: a szemeszter 12-13. hete

- Az **elkészített interjúk bemutatása, illetve elemzése házi dolgozatban**, kiegészítve az interjúzás szakmai szempontokkal alátámasztott saját-élményeinek, az interjúkészítések saját fejlődési reflexiójának leírásával (terjedelem 5-8 oldal, Times New betűtípus, 12-es betűméret, maximum 1,5-ös sortáv), illetve az **elemzés prezentációja** PPT formában, összesen 8-10 dián: (témaválasztás és szakmai szempontú indoklása, interjú alanyok bemutatása, tartalomelemzés, fejlődési reflexiók) Határidő: ppt-k elkészítése és bemutatása, az interjúk és a tapasztalatok közös megvitatása: a szemeszter 12-14. hete; dolgozatok beadási határideje: szemeszter utolsó hetének pénteke.
-

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

- Bögre Zsuzsanna (2003): Élettörténet elméletben és gyakorlatban. In: Szociológia Szemle, 2003/1; 155-168.o.; ■
- Boreczky Ágnes (2002): Családtörténeti mozaik. A mobilitás és a migráció elbeszélései. Századvég 1. 33-62.o.;
- Heltai Erzsébet – Tarjányi József (1999): A szociológiai interjú (mélyinterjú) készítése. Budapest, Tárki
- Solt Ottília (1998): Interjúzni muszáj. In: *Méltóságot mindenkinek. Összegyűjtött írások I.* Beszélő, Budapest, 29-48.o.

Ajánlott irodalom:

- Az elmesélt idő. Családsorsok a huszadik századból. (1996) MTA Szociológiai Intézet és Max Weber Alapítvány, Budapest;
- Hankiss Elemér (2009) *Csapdák és egerek. Magyarország 2009-ben és tovább.* MANAGER KÖNYVKIADÓ – MÉDIAVILÁG, Budapest.
- Hoyer Mária (1997): Az elég jó család. Mindent megbeszélni vagy mindent eltitkolni. Elhúzódó társadalmi traumák hatásának felismerése és gyógyítása. Animula Kiadó, Budapest.
- H. Sas Judit (2003): Közelmúlt. Rendszerváltások, családtörténetek. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Losonczy Ágnes (2005): Sorsba fordult történelem. Holnap Kiadó, Budapest.
- Márkus István (1986): Egy élet társadalomrajza. Új Forrás 1. és 2.
- Simonyi Ágnes (1995): Munka nélkül: családi alkalmazkodási stratégiák és hiányuk. Szociológiai Szemle 1.
 - Somlai Péter (2002): Húsz év. Családi kapcsolatok változásai a 20. század végi Magyarországon. Új Mandátum Kiadó. Budapest;
- Szalai Júlia (1996): Történelmi prizmák. Az elmesélt idő. Családsorsok a huszadik századból. MTA

- Vajda Júlia (2003): Az élettörténet szövegének szövete. Jel-Kép 1. 89-96.o.
- Vajda Júlia-Kovács Éva (2002): Élettörténet-kutatás a szociológiában. Identitás és narratíva. Forrásvidékek. In: Felkai Gábor-Molnár Attila-Pál E. (szerk.): Társadalomtudományi Tanulmányok Némedi Dénes születésnapjára. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 352-366.o.